

*Onechte stenen; onechte parelen.
Valse tanden; een valse handtekening; een vals testament.*

671. ONENIGHEID, TWEEDRACHT, TWEESPALT.

Verwijdering, veroorzaakt door verschil van mening.

Onenigheid is de ontkenning van eensgezindheid.

Tweedracht, tegengestelde van eendracht, is het streven naar tegenstrijdige doeleinden.

Tweespalt duidt enkel de scheuring aan, die het gevolg is der onenigheid.

De ergerlijke onenigheden tussen haar vader en haar moeder. Deze bron van onenigheid baant zich zelfs een weg tot in de boezem van de huisgezinnen.

Tweedracht breekt kracht.

Men moet elke oorzaak van tweespalt vermijden.

672. ONEENS, ONENIG.

Oneens duidt alleen aan, dat men niet van hetzelfde gevoelen is.

Onenig wijst op gebrek aan eensgezindheid, op twist en krakeel.

Het is wel meer gebeurd dat Jan en ik het op dit punt oneens waren.

Is het daarom nodig, dat wij ook onenig leven?

673. ONEERLIJK, EERLOOS.

Oneerlijk is hij, die handelt in strijd met eerlijkheid en goede trouw, die in letterlijke en in figuurlijke zin, niet iedereen geeft wat hem toekomt en ook hij, die anders spreekt dan hij denkt.

Eerloos betekent zonder eergevoel, gewetenloos.

Eerlijk of oneerlijk te zijn, scheelt hem mogelijk tachtig duizend gulden.

Eerzuchtige plannen door te drijven door alle middelen, eerlijke en oneerlijke. Oneerlijke bedoelingen.

Een eerloze daad. De natie der Zapoleten, die eerloos genoeg zijn hun leven voor elke zaak te verkopen.

674. ONGELUK, ONHEIL, RAMP, TEGENSPOED, BEPROEVING, BEZOEKING.

Ongeluk is het geheel der ongunstige omstandigheden die iemand ten deel vallen, en de ongunstige toestand waarin hij dienvolgtelinge verkeert; het is het tegendeel van *geluk*.

Onheil is een zwaar ongeluk, hetzij in collectieve zin, hetzij ter aanduiding van een enkel geval.

Ramp is een groot ongeluk.

Tegenspoed is datgene wat iemand overkomt zodat zijn wensen niet verwezenlijkt worden, zijn plannen mislukken, enz., hetzij bij één bepaalde onderneming, hetzij ten opzichte van een bepaalde kant van zijn bestaan, gedurende een korter of langer tijdperk.

Beproeving is vooral toepasselijk op rampen waarmee God de lijdzaamheid der mensen op de proef stelt.

Bezoeking is het ongeluk waardoor men beproefd wordt, met het bijbegrip, dat het ons wordt toegezonden tot een straf.

Toen hij uw schoonzoon werd, begon zijn ongeluk. Zich verblijden in het ongeluk van anderen.

Mij trof een nieuw, en zoals ik dacht onherstelbaar onheil. Dwaling

en onheil zal er zijn, zolang de mens de moed niet heeft om een onbevleed blik in zijn ziel te slaan.

De rampen van de oorlog. De ramp te Leiden in 1807.

In tijd van voorspoed moet men denken om tegenspoed. 't Was dan al een schrikkelijk droge zomer, en over en weer begon ieder zijn tegenspoed op te sommen.

God heeft mij in vele en langdurige beproevingen gesterkt. Omdat de deugd, in Gods oog, door beproeving groter is dan door aanzien, eer en macht.

Onheilen die als bezoeken van een rechtvaardige Voorzienigheid beschouwd moeten worden.

675. ONTAARDEN, VERBASTEREN.

De goede hoedanigheden verliezen.

Ontaarden is afwijken van de deugden die men door aard en afkomst moest bezitten; het wijst op een zo sterke achteruitgang dat de goede hoedanigheden voor slechte hebben plaats gemaakt.

Verbasteren wijst op een vermindering van goede hoedanigheden en is dus minder sterk dan *ontaarden*.

Hoe kon een zoon van zulke brave ouders zo ontaarden. 't Gevalen engdorm is niet geheel ontaard van elke deugd.

Een verbasterd nageslacht.

676. ONTDEKKEN, UITVINDEN.

Wat **ontdekt** wordt bestond reeds, maar was tot dusverre niet bekend. **Ontdekken** wordt dus gezegd van alles wat in een wetenschap voor 't eerst wordt gevonden of van alles in de wereld wat nog onbekend was en door zeevaarders of andere reizigers voor het eerst wordt gezien.

Men **vindt uit** wat tot dusverre niet bestond en dus door de vinding van de menselijke geest ontstaat.

Newton heeft ontdekt, dat de kracht, waarmee lichamen elkander aantrekken, in rechte reden afhankelijk is van de massa's, en in omgekeerde reden van de vierkanten der afstanden. Christoffel Columbus ontdekte Amerika.

Edison heeft de fonograaf uitgevonden. De ontdekking van de kracht van de stoom leidde tot de uitvinding der stoommachines.

677. ONTEVREDENHEID, MISNOEGEN, ONGENOEGEN.

Onaangename gewaarwording, die voor een tijd bij ons wordt opgewekt door iets, dat tegen onze zin is.

Ontevredenheid kan een karaktereigenschap zijn of een voorbijgaand gemit van tevredenheid; in het eerste geval staat het gelijk met *onvergenoegdheid, gemelijkheid*.

Misnoegen is ontevredenheid gepaard met een zekere mate van verdriet.

Ongenoegen, dat sterker is dan de beide vorige, gaat gepaard met wrevel of verbolgenheid.

Dewijl ik, in plaats van de droevige gevolgen dezer opvoeding te verbeteren, dit alles met laffe werkeloze ontevredenheid aanzag. Hare Majesteit zoude reden hebben tot ontevredenheid.

De bovendrijvende partij uitte haar misnoegen heftig. Zijn gelaat tekende misnoegen.

Nooit gaaf gij mij reden tot ongenoegen. Zonder dat dezen anders dan door spottende schimpwoorden hun ongenoegen te kennen gaven.

Synoniemen

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

